

CSÁNYI ANDREA

TANÁRI PÁLYAALKALMASSÁG, KÉPZÉS ÉS ÉLETÚT AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN EGY GYÓGYPEDAGÓGUS ÚTKERESÉSÉNEK TÜKRÉBEN

Bevezetés

Mitől jó egy oktatási rendszer? Milyen tudással, képességekkel, attitűddel és autonómiával kell rendelkeznie a pedagógusnak? Hogyan tudja átadni a tanulóknak az oktatásügyi szabályozó dokumentumokban leírt tartalmakat, milyen kompetenciákkal rendelkezzen ahhoz a pedagógus, hogy tanulóit is kompetenssé tudja nevelni?

Az oktatás eredményességét vizsgálva górcső alá kell vennünk az oktatás szereplőinek tevékenységeit: a leendő pedagógusok kiválasztását és bekerülését a képzésbe, a képesítés megszerzésének folyamatában a képzés minőségét, valamint a pedagógusok előmeneteli rendszerét, értékelését és végül, de nem utolsósorban a bérezést.

Tanulmányomban az Amerikai Egyesült Államok oktatásügyét vázolom, különös tekintettel a pedagógusképzésre, a pedagógusok teljesítményének sztenderdalapú értékelésére, valamint teljesítményalapú bérezésére. Az USA-ban államonként más az oktatás rendszere és a pedagógusképzés. Nem vállalkozom az ötven állam oktatásügyének pontos bemutatására, de ismertetem a legjellemzőbb trendeket.

A témát azért tartom fontosnak, mert hazai viszonylatban folyamatosan visszatérő téma a pedagógusbérek rendezése, valamint idén (2022) ősszel a pedagógusértékelésben és a pedagógiai és szakmai ellenőrzésben részt vevő szakértőknek tartott POK (Pedagógiai Oktatási Központ) értekezleten a pedagógusok és az oktatási intézmények értékelését érintő változásokról szóló információk hangzottak el. A külhoni példák azért kardinálisak, mert egészében vagy részleteiben követendő vagy mellőzendő mintaként szolgálhatnak, nem beszélve a megvalósításukra vonatkozó elemző kutatásokról, melyek alátámasztását vagy elvetését igazolhatják a bevezetett módszereknek.

Tanulmányomban Kimmel Magdolnának a *Felvételi követelmények és sztenderdekre alapozott teljesítménymérés az amerikai tanárképzésben és tanári előmenetelben* (2011) című tanulmányát veszem alapul, az abban leírt tényeket tárom fel és összegzem, valamint más forrásokból is merítek, ezt szöveggözi hivatkozással jelzem. Tanulmányomhoz forrásként interjút készítettem az USA-ban élő gyógypedagógus kollégámmal is.

Az USA általános bemutatása

Az Amerikai Egyesült Államok, melyet 50 szövetségi tagállam alkot, a világ legnagyobb országa és egyik vezető hatalma gazdasági és politikai szempontból is. Erős nyelvi, etnikai, iskolázottsági, gazdasági tagolódás jellemzi. Területe közel 10 millió négyzetkilométer, lakossága mintegy 340 millió (Population.City, é. n.). Az ország múltbéli és jelenlegi helyzetét is nagyban jellemzi a bevándorlás, ez az oktatásügy szempontjából is nehéz megoldandó feladatokat jelent (kislexikon.hu, é. n.). A decentralizált oktatásirányítás az egyes államok hatáskörébe utalja az oktatásügyet, ezzel azok széles autonómiát élveznek (OFI, é. n.). A tanárhiány jelentős, vannak olyan államok, ahol a munkaerőhiány miatt 4 napos munkarendre álltak át az iskolák (Mohos, 2022).

Az USA oktatási rendszeréről

Az USA iskolarendszere K+12 modellel írható le, a Kindergarten (óvoda) után 12 évfolyammal működnek az iskolák.

A 12 évfolyam életkorok szerint több részre tagolódik, a tanárképzésben részt vevők valamelyik képzési szakaszban tanulók oktatására szereznek képesítést. A gyógypedagógus-képzés sok esetben a 6 évfolyamot fedi le a vizsgált képzésekben azzal a kitétellel, hogy az alapképzés után a mesterképzést is el kell végezni.

Az életkorok szerinti tagozódás: Early Childhood – kora gyermekkor (kb. óvoda + 1–3. évfolyam), Elementary – általános iskola (1–6. vagy 1–8. évfolyam), Middle School - felső tagozat (5–8. évfolyam), High School vagy Secondary School – középiskola (7–12. vagy 9–12. évfolyam) (Kimmel, 2011).

A pedagógussá válás útja az USA-ban

Az Amerikai Egyesült Államokban a pedagógussá válásnak kétféle útja lehetséges: hagyományos tanárképző intézményekben zajló és alternatív képzési út. Kimmel (2011) jegyzi meg, hogy a hagyományos és alternatív programok hívei közötti erős szakmai vita mára elcsitult, mert ma az alternatív programok 70%-a is a hagyományos tanárképzési intézmények hatáskörébe tartozik.

A hagyományos tanárképzés (College recommending) tanárképző intézményekben zajló képzés. Ez lehet párhuzamos, amikor a szaktárgyi, diszciplináris és pedagógiai ismeretek elsajátítása egy időben, egymás mellett zajlik, valamint konzekutív, egymást követő,

amikor az alapképzést egy- vagy kétéves mesterképzés követi. Leginkább a párhuzamos tanárképzést részesítik előnyben a tanárjelöltek.

Az 5–8., valamint a 7–12. vagy 9–12. évfolyammal foglalkozó tanárok párhuzamos képzésében a pedagógia főszakhoz egy kötelező szaktárgyi szak is társul, és az alapidiploma után a mesterdiplomát is meg kell szerezniük.

A konszekutív képzésben az alapképzés után 1 v. 2 év alatt mestertanári képzettséget kell szerezni, a mesterdiplomát a kora gyermekkori oktatás tanárai is elvégezhetik.

A párhuzamos és a konszekutív programokban közös sajátosság, hogy három képzési terület jelenik meg: általános pedagógiai-pszichológiai tárgyak, szakmódszertan, tanítási gyakorlat(ok).

Az alternatív, korai kezdésű tanárképzést a Bush-kormány (2000–2008) hívta életre a pedagógushiány enyhítésére és a szociális hátránnyal küzdő gyermekek oktatásának megoldására.

Az alternatív program azt preferálja, hogy a tanítás mesterség, ezért a gyakorlatban kell elsajátítani. Ennek okán sajátossága, hogy elvárja, hogy jelentős szakmai előélettel, tapasztalattal rendelkezzen a jelölt. (Pl. 1 év asszisztensi munka v. 3 év képesítés nélküli pedagógiai munka.) Nagy hangsúlyt fektetnek a szaktárgyi tudásra is, ezért a jelentkezés feltétele az alapidiploma vagy olyan alapképzés, ahol már az adott szaktudományt, szakmát magas óraszámban tanulták. A szaktárgyi és mesterségbeli tudást előtérbe helyezik a pedagógiai-pszichológiai kompetenciákkal szemben.

Felvételi követelmények és pályaalakmasság az USA tanárképzésében

Az USA-ban kétféle felvételi koncepciót alkalmaznak a tanárképző intézmények: a nyitott és a szelektív (open and selectiv admission or enrollment).

A két elképzelés közötti különbség az, hogy a nyitott felvételi politika szerint az alapképzésbe való bejutáshoz elég a középiskolai végzettség, vagy részvételi bizonyítvány, vagy GED-vizsga (öt tárgyból álló vizsga), a szelektív képzőhelyek a bemenethez egy akkreditált középiskola elvégzése, annak tanulmányi átlaga mellett sztenderdizált teszteken (melyek a felsőoktatásra való alkalakmasságot mérik) szűrik a felvételi eljárásan a jelentkezőket. A szelektív felsőoktatási intézmény a középiskolában tanult bizonyos kurzusokat is elvárhat.

Lehetséges az is, hogy a hagyományos tanárképzésbe az alapképzést követően 1-2 év múlva szeretne bekerülni a jelölt, ilyenkor újabb felvételi eljárásra kerül sor. Részükre kötelező pedagógiakurzusokat írnak elő, és a kurzusok átlaga is beleszámít a felvételibe. Az eljárás során tehát be kell mutatni az alapidiploma (szaktárgyi vagy pedagógiai) eredményét és az indexet is. Elkerülhetetlen a Szakmai Képzést Megelőző Vizsgának (PPST: Pre-Professional Skills

Test) vagy másnéven a Praxis I. tesztnek a letétele. Részei: olvasott szöveg értése, írásteszt, mely esszéírást és matematikát tartalmaz, 8. évfolyamos tudást kér számon.

A mesterprogramok felvételi eljárásán a GRE (Graduate Record Examination) -vizsgát kell teljesíteni, ami a Praxis I. szerepét tölti be. A másoddiplomás mesterképzéseknél egy szaktárgyi vagy pedagógiai alapdiploma a felvételi feltétele.

A felvételi eljárásokban változatos eszközökkel térképezik fel a jelölt tapasztalatait, attitűdjeit, bármilyen képzéstípusról is van szó. Erre alkalmazott eszközök a motivációs levél, portfólió, személyes esszé, interjú, csoportos problémamegoldás, sztenderdizált tesztek. A felvételi eljárások eredményességére vonatkozó kutatások szerint a legkorrektebb mutatókat a csoportos problémamegoldással lehet szerezni. Ezt a módszert Utah államban alkalmazzák nagy eredményességgel. A problémamegoldás folyamatát videóra veszik, és következtetnek a személyes képességekre.

Sztenderdizált pszichológiai tesztekkel végzett pályaalakmassági vizsga nincs a hagyományos tanárképzés felvételi eljárásában.

Az alternatív tanárképzésben ugyanazok a felvételi követelmények, mint a hagyományos programokban: tanulmányi átlag, interjú, referenciallevelek, sztenderdizált vizsgák eredményei (általában a Praxis I.), szaktárgyi kurzusok elvégzése vagy alapdiploma abból a szakból, amelyet a jelentkező tanítani szeretne. Ugyanakkor van más szükséges összetevő is: pl. jelentős szakmai előélet, tapasztalat (1 év asszisztensi munka v. 2-3 év pedagógusi munkaviszony, állandó számítógépes elérés).

A legnagyobb alternatív tanárképzési program, a Teach for Amerika honlapja szerint (<https://www.teachforamerica.org>) a felvételi követelményei: minimum 2,5 GPA tanulmányi átlag (de az osztályzás más rendszerű, mint a magyar, és a 2,5 GPA közepes eredménynek számít) és egy befejezett alapdiploma. A jelentkezési lapon speciális kérdésekre várnak választ a pedagógiai gyakorlati tapasztalatra és a pedagógiai látásmódra vonatkozóan. Utána két interjú következik, egy telefonos, majd egy személyes. Az interjún 5 perces minitánítás, megvitatás, megbeszélés, problémamegoldás, majd személyes elbeszélgetés zajlik.

Sztenderdizált pszichológiai tesztekkel végzett pályaalakmassági vizsgálat az alternatív tanárképzésben sincs.

A pályaalakmasság felmérése a tanárképzésbe való bekerüléskor fontos, de a tanárrá válás a képzésből való kikerülés után szüntelenül zajlik. Ennek első lépéseit segítik a kompetenciaalapú gyakornoki rendszerek, melyeknek fontos elemei a pályaszocializáció, illetve a mentorálás. A pályaszocializáció túlmutat a mentoráláson, egy komplex program, melynek célja a gyakornokok szakmai fejlődése és a megfelelő sztenderdek elérése. A pályaszocializáció során több támogató segíti a gyakornokot, és nagyobb anyagi befektetést igényel. (Kimmel, 2014)

A sztenderdmozgalom az USA tanárképzésében

1983-ban elkészült az Egy nemzet veszélyben (A Nation at Risk) című jelentés, mely a pedagógusképzés és a pedagógusok munkájának kritikája.

Következményeként a pedagógusképző intézmények hatékony képzésére és a pedagógusok kompetenciáira vonatkozó általános elvárásokat, sztenderdeket fogalmaztak meg. A kezdő tanárok minősítésére 1992-ben megalkották az INTASC-ot (Interstate New Teachers Assessment and Support Consortium), a kezdő tanárok értékelésének sztenderdjeit, melyet 2011-ben felülvizsgáltak, átdolgoztak és minden tanárra érvényessé tettek (InTASC – Interstate Teachers Assessment Teaching Standards). A pedagógusképző intézményeket akkreditáló testület beépítette az InTASC-ot a tanárképző intézmények akkreditációjába, és ez együtt járt a tanárképzés tartalmának átdolgozásával, a működésükre érvényes sztenderdek kidolgozásával.

Az INTASC 10 sztenderdet fogalmazott meg arról, milyen tudással, képességgel, attitűddel kell rendelkeznie a kezdő pedagógusoknak.

Az INTASC 2011-es átdolgozásába gyakorló tanárokat is bevontak. Rendkívül alaposan, 30 szaktárgyi területre és a különböző csoportokat tanítókra is állítottak fel külön sztenderdeket. A sztenderdek alapján kidolgozott értékelés (autentikus vagy teljesítményértékelés) módszerei az esettanulmány, osztálytermi munka bemutatása, portfólió, kutatási projekt, osztálytermi megfigyelés, tanítási tervek, videófelvételek, tanítási problémák. Ezek a módszerek nálunk, a hazai pedagógusértékelésben is megjelennek.

Pályaszocializáció – gyakornoki programok az USA-ban

A tanárképzésből való kikerüléskor ideiglenes működési engedélyt kapnak a végzett hallgatók, teljesítményértékelésük ekkor még nem elvárt a legtöbb államban (kivéve Arizonát és Kaliforniát), csak a gyakorlati hozzáértés értékelése történik meg.

Azokban az államokban, ahol a végzett hallgatók teljesítményértékelésére sor kerül, egyben a tanárképző intézmények is visszajelzést kapnak a képzés eredményességéről.

Kimmel Magdolna *Kompetencia alapú gyakornoki rendszerek az USA-ban: Connecticut példája* (2014) című tanulmányában kiválóan összefoglalja az USA gyakornoki rendszerét. A tanárképzésből való kikerülés utáni pályaszocializációról (gyakornokság) nagyjából egységesen gondolkodnak az egyes államokban, de közös megoldást nem dolgoztak ki, mert az oktatás minden állam saját hatáskörébe tartozik. A Kaliforniában működő Santa Cruz Egyetem pedagógusképző központja 10 szempont szerint értékelte az 50 állam

gyakornoki programját, de nem minden állam tett eleget a szempontoknak, és csak 27 államban kötelező a különböző időtartamú (1-4 év) pályaszocializáció.

Connecticut állam kompetenciaalapú pályaszocializációjára két programot is kidolgozott (BEST 2001/2-2010/11, TEAM 2010/11-), háromfokozatú előmeneteli rendszere a kötelező gyakornoksággal mintaértékű. A rendszerben működési engedélyek szerzésével jut előre a pedagógus: kezdeti (érvényességi ideje maximum 3 év), ideiglenes (érvényességi ideje maximum 8 év) és rendes (érvényességi ideje 5 év, a megújításának feltétele megfelelő kreditszám megszerzése továbbképzéseken) működési engedélyeket szerezve. A gyakornokok portfólióban mutatják be tevékenységüket: óratervek, tanulói munkák, videófelvevételek és reflexiók. A korábbi BEST program a gyakornokpedagógusok értékelését, az utána következő TEAM program a támogatásukat és fejlődésüket célozta meg. A TEAM program feladatai: azonosítani a tanulási szükségleteket a menttorral, fejlődési tervet készíteni, a tervet végrehajtani, a folyamatra reflektálni és azt dokumentálni.

A tanári bérezésről

A tanári előmenetel és bérezés, akárcsak nálunk, az Egyesült Államokban is a pályán eltöltött idővel, a megszerzett kvalifikációkkal, az elvégzett továbbképzésekkel és az iskolában betöltött funkciókkal kapcsolódik össze.

Teljesítményalapú bérezésre nem sikerült még átállni, az erős pedagógus-szakszervezetek miatt.

A 80-as években volt próbálkozás az „érdemalapú” bérezés bevezetésére, de mivel a tantestületekben rivalizáláshoz vezetett az objektív kritériumrendszer nélküli értékelés, a pedagógusok nem fogadták el. A tanárok teljesítményértékeléséhez a sztenderdek adtak objektív alapot, de még így is számtalan formája létezik a pedagógusok bérezésének.

A tanulói vizsgaeredményekhez kötött tanári bérek meghatározása is több nehézséget vetített előre: egyfajta beszűkülést az érdemjegyekre, de törvénytelen eszközök megjelenését is a vizsgák értékelésében.

A tanárok teljesítményalapú bérezésének alapvető típusai az USA-ban

Kimmel Magdolna (2011) több szerzőtől mutat be példát a teljesítményalapú bérezésre.

Az „Iskolai teljesítmény” alapú típusban a tanulók sztenderdizált tesztekben mutatott teljesítményének javulása esetén az iskola tanárai prémiumot kapnak.

Az „Egyéni tudás és képességek” alapú típusban a tanárok teljesítményét értékeli, az órai munkán kívül figyelembe vesznek egyéb tényezőket is, mint például kiegészítő képzések elvégzése, újabb diplomához jutás, országosan elismert minősítés megszerzése, számítógépes ismeretek elsajátítása, külön feladatok vállalása, bukási ráta, szülői elégedettség jó szintje.

A sztenderdeken alapuló tanári teljesítményértékelésre is több modell működik az USA-ban, a Kimmel Magdolna által bemutatottakból néhányat vázolok.

Egyik közülük a Tanári előmeneteli modell (Teacher Advancement Program – TAP), melyben három fokozat jelenik meg: a rendes tanár, a mentortanár és a mestertanár. Együttműködő munkakultúrára épül, a mentor- és a mestertanárok óralátogatásai (évente négyszer) és folyamatos visszajelzései mentén történik a tanári fejlődés. A tanári működési engedélyt (kezdő, ideiglenes és végleges) évente meg kell újítani. A bérezés teljesítményalapú, figyelembe veszi a tanulói teljesítményt, a tanár értékelésének eredményét és a külön vállalt feladatokat. Ez a modell népszerű és elfogadott a pedagógusok körében.

A második modell, amit Kimmel Magdolna bemutat, a Tanári keretrendszer szerint értékelő (Framework for Teaching – FFT) modell. Ennek legnagyobb erénye a részletes értékelő táblázat, mely a tanári munka négy területe 22 komponensének 78 elemére vonatkozva, táblázatosan mutatja meg, mi a nem kielégítő, kezdő, haladó; illetve dokumentumokból szerzett adatokra épül, melyek közül a portfólió írását ítélték meg a tanárok teherként. A modell alkalmazása után javult a tanulók eredményessége, szemben a tanárok teljesítményével. Elfogadása akkor volt eredményes, ha több képzett minősítő személy vett részt az értékelésben az objektivitás érdekében.

A harmadik bemutatott modell a Társsegítő és -értékelő (Peer Assistance and Review - PAR) modell, melynek alapvetése, hogy pályakezdő és nehézségekkel küzdő veterán tanároknak nyújtanak segítséget tapasztalt tanárok. Rendszeres óralátogatásokkal, tanácsadással, tanítási technikák átadásával egy évig kíséri a támogatott pedagógust a tapasztalt kolléga, majd javaslatot tesz a szerződésbontásra vagy -hosszabbításra. A sztenderd alapú hiteles visszajelzés érdekében azonos szakos és azonos korcsoporttal foglalkozó kolléga végzi a támogatást. A modell alkalmazásából adódott, hogy több szerződésbontás született, mint más helyeken, de kevesebb lett a pályaelhagyó.

Végül bemutatom a rendes pedagógusi engedéllyel rendelkező tanárok NBPTS (National Board for Professional Teacher Standards) -minősítését, melyhez minimum hároméves gyakorlat kell, és 10 évig érvényes. A vizsga elvárja hat kifejtős kérdés megválaszolását egy vizsgaközpontban, számítógépen és a tanári tevékenység bemutatását portfólióval. A portfólió elkészítése 200-400 munkaórát igényel, ebben két csoporttal tantermi munkát kell bemutatnia a jelöltnek videófelvétellel, elemzéssel és reflexióval, valamint egy tanulóval egyéni feladatot, illetve tágabb közösségekben végzett munkáját és annak tanulóira gyakorolt hatását

kell ismertetnie. Az értékelést 17 képzett értékelő végzi az objektivitás érdekében. A minősítés ára 3000 dollár felett van, és nem is sikerül mindenkinek megszereznie. 1999 és 2002 között a jelentkezők majdnem 50%-a volt sikertelen többszöri próbálkozás ellenére is. Az NBPTS által minősített tanárok kis létszáma okán fizetésük magas.

Egy magyar gyógypedagógus útkeresése és helytállása a 90-es évek Amerikájában

A magyarországi rendszerváltás előtt, de még utána is voltak tanárok, akik külföldön szeretnék volna elkezdni pályájukat.

Így tett a megkérdezett gyógypedagógus is, akit a kezdetekről kérdeztem, és a fent leírtakhoz tapasztalati adatként szánom a tőle származó információkat. A gyógypedagógus kiválasztásában fontos szempont volt az elérhetősége és gyors válaszkészsége, valamint az, hogy jóbaráti kapcsolatot fűz hozzá. A hazai gyógypedagógia legfőbb alakítójának intézményében, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon, a hajdanvolt önálló intézményben, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán végzett 1986-ban. Az akkoriban egyetlen magyar gyógypedagógus-képző intézményben a képzés kétszakos volt, interjúalanyom oligofrénpedagógia–szurdopedagógia szakon szerzett diplomát, s ez egyben garancia arra, hogy jó rálátása van a gyógypedagógia helyzetére több területen is. Tanulmányai alatt és a diplomaszerezés után mindkét területen szerzett tapasztalatot, ismeri a hazai pályakezdés útját. Főiskolai éveit gyermekfelügyelőként dolgozott egy hazai, középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók számára létrehozott szegregált intézményben, ennél fogva a pedagógiai munkát segítő munkatársak feladataiban is gyakorlatot szerzett.

Az interjúalany azért releváns személy, mert az Amerikai Egyesült Államokban az oktatás privát szférájában dolgozik, így a tanárértékelést ugyan nem ismeri jól, de a vele készített interjú információval szolgál arra vonatkozóan, miért választotta a privát szekciót, a magántanulók tanítását, miért utasítja el az állami oktatásban való részvételt. Beszélgetésünk Messengeren zajlott.

Elmondta, hogy New York államban a 90-es évek elején egy Nation Teacher Examant (NTE) kellett letenni, eredményeként 5 évre szóló ideiglenes tanítási engedélyhez jutott, ez csak azt bizonyította, hogy képesítése van gyógypedagógiából, így taníthatott alapbérért. A vizsga egész napos volt, kb. 80 dollárba került akkor. A New York államban érvényes állandó Teaching Certificate megszerzéséhez mesterfokú képzést kellett elvégeznie. A 3 éves képzés (Master Of Science Of Special Education) elvégzésével és az állampolgárság megszerzésével állandó tanári engedélyt kapott, így elkerülhető volt a további minősítési procedúra, amely többek között videók feltöltését is elvárta volna a tanári munkáról. Elmondta, hogy számára az állandó engedély elérése volt a cél. A Clinical Teachinget

tartja helyénvalónak a gyógypedagógiában, szerinte az egyéni terápiák eredményesek, ezért családokban lévő, otthon tanuló gyerekeket tanít szívesen.

Mindez alátámasztja a korábbiakban vázolt, többszintű engedély megszerzésére épülő tanári előmeneteli rendszer meglétét az USA-ban.

1983-ban megjelent a Nation at Risk (Egy nemzet veszélyben) c. jelentés a tanárképzés és a tanári munka hiányosságairól, melynek okaként a diszciplináris képzés hiányosságait jelölik meg a tanárképzésben. „Ez azóta csak rosszabb lett”, nyilatkozta a megkérdezett pedagógus. A tanárképzés színvonalának javítása helyett a tanárhiány enyhítésére rövidebb képzésekkel próbálták a tanárok létszámát növelni és versenyeztetni őket az állásokért. Az Obama-kormány pályázatokat is hirdetett hátrányban lévő iskolák, tanulók, területek támogatására, amit a jelenlegi adminisztráció is folytat. Erről így mesél az interjúalany:

„Az oktatás itt egy nagy humbug, pénzmosás a vállalkozóknak¹ – pl. aki eladja az olvasó programját a NYC iskolarendszernek, az milliomos, mert van vagy több millió diák. Ez áll az iskolaélelmérésre, tanszerekre, tankönyvekre, tisztítószerekre stb. Ellopják az adófizetők pénzét,² és kiosztják a haveroknak, akik visszaütnek valami százalékot a kapcsolatoknak. 😊🤔

Nekem rossz véleményem van az egészről, ezért nem dolgozom iskolákban, illetve ügynökségekkel – inkább olyan családok gyerekeivel, akiknek van pénzük ügyvédekre, és perlik az iskola-rendszert, ami nem kompetens. 🤔👎👎👎”

„... Tipikusan valami templom közösségi termében működtetett »óvoda« (mint preschool), ahol halmozottan hátrányos helyzetű családok a használók. Bizonyos korú gyerek után meg lehet pályázni pénzeket, és általában az a lényeg. Gyengébb üzleti vállalkozás. Brooklyn, Bronx, Harlem... Ez mind pénzhajkurászás. Vannak előírások, amiket be kell tartani, hogy menjen a lóvé.”

Ez a vélemény a szövetségi állam pályázati keretösszegéből történő iskolai támogatások visszásságaira utal. Az oktatásügy különös ösztönzési rendszert, számonkérési stratégiát alkalmaz állami és körzeti szinten is. Felülről irányítottan szankciókat von maga után az iskola rossz teljesítménye, és jutalmat a jó teljesítés. Az iskolák egységes követelmények elérését kényszerítik ki minden partnerüktől (diák, pedagógus). A „charter iskolák” mentesülnek az állami iskolákkal szemben támasztott követelmények alól, saját programjuk szerint oktathatnak. „A szabadalomlevélben (charter) leírják, hogy miként fogják mérni a diákok teljesítményét, és az iskola milyen szintű előmenetelt fog elérni. Ha az iskolának nem sikerül kellő mennyiségű diák jelentkezését elérni, a teljesítményre vonatkozó célkitűzéseket megvalósítani, vagy megszegi a szerződés feltételeit (pl. a fennmaradó törvényi előírások vagy szabályok megsértésével), akkor bezárhatják.” (OFI, 2009)

¹ Interjúalanyom negatívan elfogult, személyes véleménye semmiképpen nem általánosítható.

² Interjúalanyom nem szolgáltat bizonyítékot, elfogult személyes véleményként értékeljük kijelentését.

Más vélemény szerint a charter iskolákba óriási a túljelentkezés, mert a kisebbségi státuszú szülők itt remélnék jó színvonalú oktatást gyermekeiknek. (Tóth Bíró, 2020)

A megkérdezett gyógypedagógus bemutatja a bronxi iskolát is, ahol dolgozott. Kiválóan érzékelhető a bemutatásból, milyen az atmoszféra a hátrányos helyzetű közösségekben élő gyermekek oktatása során. Amerikában nagy probléma a bevándorlók vagy rossz szocioökonómiai státuszú családok gyermekeinek oktatása-nevelése. Erre vonatkozó információt is kapunk az interjúból.

„Mikor már legális voltam egy öt évre szóló ideiglenes tanítási engedéllyel, próbálkoztam a munkaszerzéssel. Valahonnan szereztem egy listát a környékbeli gyógypedagógiai iskolákról, illetve óvodákról (akkor még bébiszitteltem).

Elkezdtem őket hívogatni, de mindenki gyakorlott munkaerőt akart, menjek vissza, ha már van egy-két év gyakorlatom a területen, az amerikai iskolákat/óvodákat érve. ... Apróhirdetéseket nézegettem, és találtam egy céget, aki gyógypedagógusokat helyezett el – akkor még nem ismertem a fejevadász szót. Hosszas keresés után (kb. 3-4 hónap) kénytelen voltam belemenni egy interjúba a Bronxban. Ez volt a »Shield Institute For Retarded Children«. (Később ez a retarded szó kicsit problémás volt nekik, mert nem illett használni.) Nekik annyira kellett az ember, hogy nem volt baj, ha csak ideiglenes papírjaim voltak. Senki nem akart a Bronxban dolgozni. Egy X.Y. nevű Supervisor interjúvolt és fel is vett. Aztán két hét múlva kapott jobb munkahelyet és lelépett – ez volt 1993. október közepén. Kaptam két »Assistant teacher«-t, akik régóta ott voltak, már mindent tudtak, csak nem volt papírjuk (még annyi sem, mint nekem), ezért kellett egy képesített »Warn body«, aki ott volt, és aláírta a papírokat, meg úgy csinált, mintha értene a munkájához. ... Eleinte helyettesítettem az éppen hiányzó tanárokat – mindenhol voltak asszisztensek, csak figyeltem őket, mit hogy csináltak. Megvolt a napirend, meg úgy nagyjából az elvárások. Szóval gyakorlatilag az asszisztensek csináltak mindent, meg az ESL-tanár, aki bejött segíteni (English as a Second Language). Nagyrészt spanyol ajkúak, meg ottani feketék, meg Afrikából frissen jöttek voltak a szülők, az ő fogyatékos kisgyerekeikkel kellett foglalkozni – beszélkészt, viselkedészavaros és néhány enyhe agyi bénulást szenvedett gyerek volt. Születésnél agyvérzést kaphattak szerintem. Szóval a Bronxban olyan kalandok voltak, hogy ebéd előtt mentünk vissza a játszótérre egy másik osztállyal – az én gyerekeim szépen párban, sorban, mert úgy szoktattuk őket, a kolléganőm gyerekei, mint a csorda, a saroktól futni szoktak a bejáratig. Egyszer pont razzidában sikerült átrohanniuk, ott álltak a dílerok a falnál sorban, feltett kézzel, a rendőrök motozták őket éppen.

Vagy volt olyan, hogy nem lehetett kimenni az iskolabuszra tenni a gyerekeket délután, mert próbáltak valakit elfogni, aki ott próbált elrejtőzködni 😞 Kb. ilyen kaliberű hely volt.

De pl. a Harlemben volt »rapid dismissal« – mindenkinek el kellett hagyni az iskola környékét 15 percen belül, addig szavatolta a rendőrség a biztonságukat. 😞😞😞 Azóta nem is nézek filmeket, mert minek, mikor az egész élet egy filmforgatás. 😞

Ja, egyébként pont vettem egy lakást New Jersey-ben, nagyon nyugis helyen – hogy a kamasz fiam nyugisan biciklizhessen. Ugyan még visszajárok dolgozni Brooklynba, de magánházakhoz, ill. egy gyerekkel megyek iskolába péntekenként.”

Az alternatív tanárképzésbe – bár az előzetes gyakorlatot vár el a leendő tanároktól –, akinek van gyakorlata, az sem tud feltétlenül bekapcsolódni. A feltételként szabott alapidiploma megszerzése nehézségekbe ütközik. Anyagi helyzetűl függ, ki tud bekapcsolódni a képzésbe.

„1998 októberében megkaptam a Masters diplomámat, és pont akkor állampolgár is lettem. Ahogy megjósolták az asszisztensek, dobbantottam 🤩 – leléptem én is. Nekik nem volt pénzük megcsinálni az iskolákat, szerintem nyugdíjig ott dolgoznak. Jóravaló jamaikai, hondurasi, dominikai, Puerto Ricó-i, belize-i, indiai stb. szegény, de tisztességes emberek. ... Addigra minden papírom megvolt, tapasztalat is, felvettek mint konzultáns – »remedial teacher« diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás gyerekek megmentésére. 🙏”

Az interjú a szubjektivitáson túl realiztikusan érzékelteti a hátrányos helyzetű területek, tanulók oktatásának nehézségeit, jellemzőit, a tanárok fluktuációját. Ugyanígy utalást találunk arra is a Messenger-interjúban, hogy a jó anyagi helyzetben lévő családoknak választási lehetőségük van a jól működő magán- vagy állami iskolák között. A szegényebb családok gyerekei járnak az állami iskolákba, ahol a rossz oktatás miatt kitermelődik a tudás nélküli felnövekvő nemzedék.

„Óvodásokkal is csak az dolgozhat, akinek mesterfokúja van. Persze vannak olyan szegényebb részek, ahol fizikálisan csak dadák dolgoznak, és valaki »mesterien« aláír minden papírt, amit kell – akit a gyerekek alig látnak. Tipikusan valami templom közösségi termében működtetett »óvoda« (mint preschool), ahol halmozottan hátrányos helyzetű családok a használók.”

Láthatjuk, hogy az USA az alapfokú, középfokú és felsőoktatásra legtöbbet fordító első hat ország közé tartozik. Erre szolgáló adatokat találunk az Education at a Glance 2020 OECD indicators kiadványában, mely szerint pl. 2017-ben a GDP 6,1%-át költötték oktatásügyre, míg az OECD-országok átlagosan 4,9%-ot, valamint az egy tanulóra jutó éves kiadás az USA-ban több mint 16000, míg az OECD-országok átlaga 11200 USA dollár volt. Mégis vannak megoldatlan problémák az USA-ban, például az oktatási egyenlőtlenségek terén. 1,3 millió diák morzsolódik le a középiskolákból, közülük több mint 650000 alacsony jövedelmű, színes bőrű diák. Az Országos Oktatási Statisztikai Központ (NCES) 2019-es dokumentuma alapján az alacsony jövedelmű családok középiskolás gyerekei körében kétszer annyira jellemző a lemorzsolódás, mint a magas jövedelműek családjában, annak ellenére, hogy 2004-ben meghirdették a „Holnap középiskoláiért” kezdeményezést (Felvégi, 2005). Az oktatásból 280 ezer tanár hiányzik. (Balla, 2022) A 2018-as tanársztrájk hullám okai az alacsony tanári fizetések és a romló körülmények voltak (Czékmany, 2019).

Összegzés

Tanulmányomban az Amerikai Egyesült Államok oktatási eredményességét céloztam meg bemutatni a tanárok kiválasztásán, a tanárképzés minőségén és a tanárértékeléseken, bérezésen keresztül. Kimmel Magdolna tanulmánya alapján vázoltam a legfontosabb tudást a témában, majd egy 1992 óta az USA-ban élő gyógypedagógus tapasztalatait megismerve, Messenger-beszélgetés alapján is próbáltam alátámasztani azt. Mindezt azzal a reménnyel, hogy a magyar oktatásügyben kövessük vagy elveszünk a tengerentúli oktatási rendszer előnyeit, hátrányait, figyelembe véve az eltérő nemzeti sajátosságokat. Az interjú teljes szövegét tartalmazza az I. számú melléklet, elolvasásra érdemes, mert az elemzett részleteken túl a teljes interjú kiválóan érzékelteti a gyógypedagógus hivatás nehézségeit, kihívásait New York államban.

Adott a szövetségi állam, melyet 50 tagállam alkot, és melyek mindegyikének az oktatási rendszere saját hatáskörbe tartozik. Ennek ismeretében legfontosabb tényként az amerikai oktatás sokszínűségét vagy európai szemmel, ha úgy tetszik, kaotikusságát tapasztalhatjuk.

A tanárképzésre a hagyományos és alternatív út létezik, a képzésbe való bekerüléssel kapcsolatban nyitott vagy szelektív politikát folytatnak. A hagyományos tanárképzés párhuzamos és konszekutív módon is elérhető, alap- és mesterképzésen sajátíthatják el a hallgatók a szükséges ismereteket. A tanárképzésbe való felvételi eljárásnak fontos része az attitűdök, pedagógiai elképzelések, képességek, a problémamegoldó képesség vizsgálata.

A tanári életpálya fontos szakasza a képzésből való kikerüléskor a tanári működési engedély megszerzése, mely ideiglenes és végleges lehet. A tanári pálya kezdetén Connecticut államban kétéves kompetenciaalapú pályaszocializáció és mentorálás segíti a kezdő tanárokat. A pályaszocializáció egy komplex folyamat, mely túlmutat a mentoráláson, több szakmailag releváns személy bevonásával történik. A mentorok alapos és színvonalas képzésen vesznek részt a mentori tevékenység elkezdése előtt. Ez nagyon figyelemre méltó, hazai gyakorlatban is követendő példa lehet.

Amerika: a népek olvasztótégelye (és ez az oktatás elé komoly kihívásokat állít), napjainkban kezdi kontroll alá helyezni önmagát (Infostart/MTI, 2018). A nem angol anyanyelvűek tanítására, a szegénységből adódó rossz szociális státuszú tanulók felkarolására az államok próbálnak megoldást találni: rövidítik a tanárképzés idejét, és a képzőintézmények a szaktudományokra, valamint a mesterségbeli tudásra helyezik a hangsúlyt a pedagógiai-pszichológiai ismeretekkel szemben. Mindezek ellenére a nehézségek nem vagy csak nehezen akarnak szűnni. A legnagyobb alternatív program (Teach for America), melynek célja az oktatási egyenlőtlenségek megszüntetése, honlapján a tanári pálya népszerűsítését és a képzésbe való bekerülést részletesen megtalálhatjuk.

Az amerikai oktatásügyben fontos állomás volt a sztenderdmozgalom, amikor a tanárképzés és a tanári életút követendő sztenderdjeit fogalmazták meg. Törekedtek

az egységesítésre, a sztenderdek minden államra való alkalmazására, és bár vannak mintaállamok is, melyeknek kiemelkedő az oktatásügye vagy annak egyik-másik szegmense, az egységesítés nem járt teljes sikerrel. A sztenderdekre értékelőeszközöket dolgoztak ki, ezek táblázatban tartalmazták a sztenderdek minőségét. A hazai gyakorlattal összehasonlítva megállapítható, hogy a magyar életpályamodell szerinti minősítő rendszerben a szakértők nem alkalmaznak olyan értékelőeszközt, amely az egyes sztenderdek, indikátorok minőségére adna útmutatást. Ez nagyon fontos lenne, az objektivitást nagyban elősegítené.

Dolgozatomban Kimmel Magdolna (2011) tanulmánya alapján vázoltam a tanári teljesítményalapú bérezés típusait is az USA-ban. Ennek egyes elemei fellelhetők a hazai bérezésben is, de további változások várhatóak a szakértői értekezleten elhangzott, a teljesítményértékelésre vonatkozó néhány információ alapján.

Irodalom

- Balla Eszter (2022) Index.hu: *Nemzeti katasztrófa – az amerikai közoktatás*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://index.hu/kulfold/2022/08/25/nemzeti-katasztrofa-az-amerikai-kozoktatas/>
- Czékmány Bendegúz (2019) MÉRCE.hu: *Egy mozgalom, ami megálljt parancsolt az oktatás lezüllesztésének*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://merce.hu/2019/01/31/egy-mozgalom-ami-megalljt-parancsolt-az-oktatas-lezuleszesenek-a-2018-as-amerikai-tanarsztrajkok/>
- Felvégi Emese (2005): Bőngészés huszonhat ország PISA-felméréssel kapcsolatos online anyagai között. Új Pedagógiai Szemle. 55. 10. sz. 110–117. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/lapszamok/2005-10>
- Infostart/MTI (2018): *Az Amerikai Egyesült Államok többé nem a bevándorlók országa*. 2022. 10. 28-i megtekintés. <https://infostart.hu/kulfold/2018/02/23/az-egyedul-allamok-tobbe-nem-a-bevandorlok-orszaga>
- Kimmel Magdolna (2011): Felvételi követelmények és sztenderdekre alapozott teljesítménymérés az amerikai tanárképzésben és tanári előmenetelben. In: Falus Iván (szerk.): *Tanári pályalkalmasság – kompetenciák – sztenderdek. Nemzetközi áttekintés*. Eszterházy Károly Főiskola: Eger. 271–324.
- Kimmel Magdolna (2014): Kompetencia alapú gyakornoki rendszerek az USA-ban: Connecticut példája. In: Arató Ferenc (szerk.): *Horizontok: A pedagógusképzés reformjának folytatása*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet: Pécs. 201–218.

- Kislexikon.hu (é. n.): *Az Amerikai Egyesült Államok oktatásügye*. 2022. 10. 28-i megtekintés, http://www.kislexikon.hu/amerikai_egyedul_allamok_oktatasesugye.html
- Mohos Kristóf (2022) Portfolio.hu: *Elképesztő tanárhiánnyal néz szembe a világ – USA*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220824/elkepesztotanarhiannyal-nez-szembe-a-vilag-mi-lehet-erre-a-megoldas-562725>)
- OECDiLibrary (é. n.): *Education at a Glance 2020. OECD indicators*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/69096873-en.pdf?expires=1676838296&id=id&accname=guest&checksum=0C469F8907248F68EDDF6C9DD8678DD4>
- Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (2009): *Amerikai Egyesült Államok*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/uj-megkozelitesek/amerikai-egyedul>
- Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (é. n.): *USA*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/usa.pdf>
- Population.City (é. n.): *Amerikai Egyesült Államok Né pessége*. 2022. 12. 03-i megtekintés, <http://nepesseg.population.city/amerikai-egyedul-allamok/>
- Teachforamerica.org. (é. n.): *Applying to TFA*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://www.teachforamerica.org/>
- Tóth Bíró Zsófia (2020) Danube Institut: *Zsákutcába tart az amerikai közoktatás*. 2022. 10. 28-i megtekintés, <https://danubeinstitute.hu/en/blog/zsakutcaba-tart-az-amerikai-kozoktatás>

Mellékletek:

1. sz. melléklet: *Messenger-beszélgetés teljes szövege*

» **Mióta élsz az USA-ban?**

„1992”

» **Milyen engedélyeket, illetve végzettségeket kellett szerezned, hogy gyógypedagógusként dolgozhass?**

„Akkoriban (a kilencvenes évek eleje, amikor elkezdtem érdeklődni), el kellett mennem egy egésznapos szombati vizsgára, amiért kb \$80-t fizettem, úgy hívták, hogy NTE (National Teacher Exam). Annak az eredményét beküldték Albanyba a NY állami oktatásügyi központba, a kiértékelt indexemmel (lecke könyv). Ezt kb. 1992-ben elkezdtem, mert az NTE csak évente háromszor volt. Miután elértem a megfelelő ponthatárt, adtak egy ötéves CQ-t (Certificate Of Qualification), amivel elmehettem tanítani – persze csak alapbérért. Öt éven belül meg kellett csinálnom a mesterfokút és az állampolgárságot, hogy egy állandó, NY államra érvényes teaching certificate-et

kapjak. Amúgy megint kellett volna vizsgáznom, de addigra már videót is kértek volna a tanításomról. Szerencsére átmentem mindenem, 1995–98 között megcsináltam a Master Of Science Of Special Educationt, és meglett az állampolgárságom is.”

» **Miért akartad a mesterfokút, és milyen korosztállyal foglalkozol a mesterfokú végzettségeddel?**

„Muszáj volt megcsinálnom ahhoz, hogy adjanak egy permanens NY állami tanítási engedélyt (teaching certificate). A fizetésem kb. a fele volt, amíg csak egy ideiglenes papírral tanítottam. 6. osztályosokig vagyok szavatolva, gondolom, valami kurzusokat meg vizsgákat kellene letenni, hogy taníthassak idősebbeket is. Nem vágyom rá, hogy iskolában tanítsak. Egyébként kb. 25 éve csináltam a mesterfokút, azóta még többet romlott a helyzet. 😞”

» **Milyen továbbképzések léteznek gyógypedagógusoknak NY államban?**

„Szerintem nagyon kaotikus. Pénzért mindent – lehetett volna, tovább képezni magam kb. 11 ezer dollárért. Természetesen online. 😊 Videókat feltöltögetve stb. Az egész mastersem nem volt annyi feladat. 😞😞”

» **Milyen intézményben dolgozol?**

„Maradok a privat klienseknél, mert igazából a »Clinical teaching«-et szeretem – aminek értelme is van, mert egyénre szabott. Az iskolák és ügynökségek általában a pénzgenerálással vannak elfoglalva – a népiskolákat is beleértve. A szakszervezet annyiban bonyolítja a helyzetet, hogy inkább a tanárokat védi, a diákok háttérbe szorulnak. Nem mindenhol van szakszervezet, néhány környék úgy hirdeti magát, hogy »Union free« School district, ahol teljesíteni kell. 😞 ”

» **Sokan mondják, hogy az amerikai oktatás első a világon. Mit gondolsz erről?**

„Az oktatás itt egy nagy humbug, pénzmosás a vállalkozóknak – pl. aki eladja az olvasó programját a NYC iskolarendszernek, az milliomos, mert van vagy több millió diák. Ez áll az iskolaélelmezésre, tanszerekre, tankönyvekre, tisztítószerekre stb. Ellopják az adófizetők pénzét, és kiosztják a haveroknak, akik visszautalnak valami százalékot a kapcsolatoknak. 😞🙄 Nekem rossz véleményem van az egészről, ezért nem dolgozom iskolákban, illetve ügynökségekkel – inkább olyan családok gyerekeivel, akiknek van pénzük ügyvédekre, és perlik az iskolarendszert, ami nem kompetens. 🙄🙄🙄 Óvodásokkal is csak az dolgozhat, akinek mesterfokúja van. Persze vannak olyan szegényebb részek, ahol fizikálisan csak dadák dolgoznak és valaki »mesterien« aláír minden papírt, amit kell – akit a gyerekek alig látnak.

Tipikusan valami templom közösségi termében működtetett »óvoda« (mint preschool), ahol halmozottan hátrányos helyzetű családok a használók. Bizonyos korú gyerek után meg lehet pályázni pénzeket, és általában az a lényeg. Gyengébb üzleti vállalkozás. Brooklyn, Bronx, Harlem.”

» **Kik mennek tanítani, ha mennek egyáltalán, a rossz szociális helyekre?**

„A beszorultak 🤔 Tele kölcsönökkel, pl. akik csak kezdenek, és nem kapnak máshol munkát. Én is így kerültem a Bronxba. Vagy pl. volt egy beszédterapeuta, aki beköltözött a városba egy túlságosan konszolidált és »unalmas« gazdag külvárosból, mert ott soha nem történik semmi. 🤔 A legjobb, legvállalkozóbb kollégám volt, szíve, lelke benne volt. Maradt is vagy három évig – annyi a minimum gyakorlat, hogy továbbmehessen.”

» **Van minősítés? Vagy bármiféle tanárértékelés?**

„Megnéznek a Supervisorok, és írnak még megfigyelési jegyzőkönyvet. Pár havonta kell. Ez mind pénzhajkurázsás. Vannak előírások, amiket be kell tartani, hogy menjen a lóvé.”

» **A beszédterápiával foglalkozó kollégádnak mihez kellett a 3 év gyakorlat? Hová akart továbbmenni?**

„Vagy magánpraxisba sok pénzért, ha olyan környéken van. 🏠 🇺🇸 🇩🇪 Vagy ilyen jelentésirogató felügyelőnek, ha jó nyugdíjat akar, és basáskodni szeret.

Ha valaki »bennfentes«, akkor kedvezőbb helyekre mehet, és jó ajánlásai lesznek. Vagy ha valaki nagyon kellemetlenkedik, és nehéz eset, akkor mindenféle ürüggyel ki lehet nyomni a jegyzőkönyvek alapján.

Vannak a jó zsíros állások meg a nyugdíjas állások. Mindenkinek a háttere szerint, ahogy látom.

Pl. nincs diákkölcsön, mert ha a család simán ki tudja fizetni a százezer dollárt a masters degree-ért, az ember jobban válogathat. Akinek muszáj pénzt csinálni, az meg szív a gagyli helyeken.”

» **Milyen volt a bronxi munkád? Mik azok az ügynökségek?**

„Mikor már legális voltam egy öt évre szóló ideiglenes tanítási engedéllyel, próbálkoztam a munkaszerzéssel. Valahonnan szereztem egy listát a környékbéli gyogyepedagógiai iskolákról, illetve óvodákról (akkor még bébiszitteltem).

Elkezdtem őket hívogatni, de mindenki gyakorlott munkaerőt akart, menjek vissza, ha már van egy-két év gyakorlatom a területen, az amerikai iskolákat/óvodákat érve. Ezek mind magánkézben lévő helyek voltak, állami munkahelyre esélyem nem volt úgy, hogy csak ideiglenes papírjaim voltak. Apróhirdetéseket nézegettem, és találtam egy céget, aki gyogyepedagógusokat helyezett el – akkor még nem ismertem a fejavadászót. Hosszas keresés után (kb. 3-4 hónap) kénytelen voltam belemenni egy interjúba a Bronxban. Ez volt a »Shield Institute For Retarded Children«. (Később ez a retarded szó kicsit problémás volt nekik, mert nem illett használni.) Nekik annyira kellett az ember, hogy nem volt baj, ha csak ideiglenes papírjaim voltak. Senki nem akart a Bronxban dolgozni. Egy nevű Supervisor interjúvolt és fel is vett. Aztán két hét

múlva kapott jobb munkahelyet és lelépett – ez volt 1993. október közepén. Kaptam két »Assistant teacher«-t, akik régóta ott voltak, már mindent tudtak, csak nem volt papírjuk (még annyi sem, mint nekem), ezért kellett egy képezett »Warm body«, aki ott volt, és aláírta a papírokat, meg úgy csinált, mintha értene a munkájához. Hehehe.

Gyerek eleinte nem nagyon volt, mert a papírmunka mindig mindenhol hosszú ideig tartott, de már látták, hogy lesz egy új osztály. Eleinte helyettesítettem az éppen hiányzó tanárokat – mindenhol voltak asszisztensek, csak figyeltem őket, mit hogy csináltak. Megvolt a napirend meg úgy nagyjából az elvárások. Szóval gyakorlatilag az asszisztensek csináltak mindent, meg az ESL-tanár, aki bejött segíteni (English as a Second Language). Nagyrészt spanyol ajkúak, meg ottani feketék, meg Afrikából frissen jöttek voltak a szülők, az ő fogyatékos kisgyerekeikkel kellett foglalkozni – beszédkészt, viselkedészavaros és néhány enyhe agyi bénulást szenvedett gyerek volt. Születésnél agyvérzést kaphattak szerintem.”

» **Milyen volt az osztály és az asszisztensi munka?**

„Mindenki »Preschool Student with a Disability« volt (kellett egy besorolás – classification). Az asszisztensek hangsúlyozták, hogy ők már mindent láttak, itt a tanárok jönnek, mennek, amint tapasztalatot szereznek, továbbállnak, ez a hely egy dobban-tódeszka. Ők már fáradtak ahhoz, hogy minden jöttmentet betanítsanak. Szóval tők jó volt a dinamika. 😊😄

A vak is láthatta, hogy kezdő voltam – nem sok mindent tudtam használni a Festetics utcai siket gyerekeknél szerzett gyakorlati tapasztalataimból. 😊 Mindegy, a bébiszittelés miatt egész ügyesen és gyorsan pelenkáztam, a gyerekeket biztonságban tudtam tartani, ezért némi tiszteletet élveztem. Megjegyezték, hogy látszik, én nem félek a piszkos munkától, mint a többi tanár. 😄😄😄

A többi tanárral nem nagyon tudtam mit kezdeni, mert olyanokról beszéltek, hogy kinek mennyi a fizetni valója (diákkölcsön, kocsirészlet, lakástörlesztés). Meg hogy melyik autópályán milyen volt a forgalom, milyen szappanoperákat néztek előző este, hol vették a konyhafüggönyüket, és milyen cruise-ra fognak menni (mint cruise ship – Disney v. Norwegian v. Alaszka meg ilyesmi). Nekem ezekhez konyításom nem volt, biliárdozni sem szoktam szabadidőmben vagy Yankees baseballmeccsre járni (egy jegy több száz dollár volt – nem normálisak).

Ők vezettek Westchesterből, meg volt, aki Connecticutból (ezek ilyen elegánsabb részek, lenézték a városi lumpeneket). Én metróval jártam – kb. négyen-ötven voltunk, az ESL-tanárt beleértve.

Ezek a vidékiek mind a masterüket csinálták, volt másodállásuk (büfés a Yankees Stadionban v. ilyesmi), és mindenki kezdő volt, de picit több ottani gyakorlattal, mint én. Úgy néztek rám, mint egy csudabogárra.

1993 októberétől 1999 januárjáig dolgoztam ott – 1998. karácsony előtt jelentetem be, hogy lelépek. A végére én is tapasztalt voltam, és hozzám küldték a rosszul viselkedő gyermekeket, volt egy rettentően fogyatékos autista osztályom – 5 gyerek, négy felnőtt volt a felállítás, »bérmunkának« vállalta el a Shield Institute, mert nem tudtak mit kezdeni velük az állami szektorban. Egyik sem beszélt, némelyik még szobatiszta sem volt (5-6 évesek voltak, úgy emlékszem). Az egyik gyerek pl. megrágott a szemetesből valami törött üveget, lenyelte, aztán visszaböfögte, és kérődzött rajta. Ez volt az első napja. A sétán elvesztettük a cipőjét, egyszer csak mezítláb volt. Nem nagyon szerették a ruhákat.

1998 októberében megkaptam a Masters diplomámat, és pont akkor állampolgár is lettem. Ahogy megjósolták az asszisztensek, dobantottam 🤪 – leléptem én is. Nekik nem volt pénzük megcsinálni az iskolákat, szerintem nyugdíjig ott dolgoznak. Jóravaló jamaikai, hondurasi, dominikai, Puerto Ricó-i, belize-i, indiai stb. szegény, de tisztességes emberek.

Bezzeg nekem felvitte az Isten a dolgomat, átmentem tanítani egy népiskolába a Harlembbe. 🤪🤪🤪 Az sem volt ám rossz kör, még jó, hogy a Bronxban már sokat láttam. 🤪🤪🤪 Micsoda sikertörténet, nem? Addigra minden papírom megvolt, tapasztalat is, felvettek mint konzultáns – »remedial teacher« diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás gyerekek megmentésére. 🙏

Szóval a Bronxban olyan kalandok voltak, hogy ebéd előtt mentünk vissza a játszótérre egy másik osztállyal – az én gyerekeim szépen párban, sorban, mert úgy szoktattuk őket, a kolléganőm gyerekei, mint a csorda, a saroktól futni szoktak a bejáratig. Egyszer pont razziában sikerült átrohanniuk, ott álltak a díterek a falnál sorban, feltett kézzel, a rendőrök motozták őket éppen.

Vagy volt olyan, hogy nem lehetett kimenni az iskolabuszra tenni a gyerekeket délután, mert próbáltak valakit elfogni, aki ott próbált elrejtőzködni. 😊 Kb. ilyen kaliberű hely volt.

De pl. a Harlemben volt »rapid dismissal« – mindenkinek el kellett hagyni az iskola környékét 15 percen belül, addig szavatolta a rendőrség a biztonságukat. 😊😊😊

Most van egy kollégám, aki még azon a környéken dolgozik, de másik iskolában, és pont panaszkodott, hogy ott nincs »rapid dismissal«. 🤪

Azóta nem is nézek filmeket, mert minnek, mikor az egész élet egy filmforgatás. 🤪

Ja, egyébként pont vettem egy lakást New Jersey-ben, nagyon nyugis helyen – hogy a kamasz fiam nyugisan biciklizhessen. Ugyan még visszajárok dolgozni Brooklynba, de magánházakhoz, ill. egy gyerekkel megyek iskolába péntekenként.”

- » **Délután csak rohanva olvastam el, most alaposan. Hát nagyon ügyes vagy ám! 🙌**
Távol az itthoniaktól szuperül helyálltál. 😊 idegen országban, más rendszerben,

szerintem angolul sem tudtál felsőfokon az elején. Nagyszerű csajsz vagy, gratulálok! 😊 És igen, ez egy sikertörténet. Én elbuktam volna. A lakáshoz is gratulálok, nagy öröm az. 😊 Főleg, ha a gyerekért van. Meg mindenképpen. Biztos szuper!
😊